

בית משפט השלום ירושלים

[3.3.2008]

כב' השופט חיים לי - הן

בשם המאשימה - עו"ד א. פדן ועו"ד יפעת פנחסי

בשם הנאשם - עו"ד ז. חזן ועו"ד אירית גלר

הכרעת דין

1. פועל פלסטיני, אב ל-5 ילדים, תושב תיאסיר (להלן: המנוח), נורה ונהרג ע"י הנאשם ביום 30.4.03, בשעה 17:00 לערך, בשטח חממות הגפנים שממזרח לצומת פצאל, בתום מירדף שערך הנאשם אחר הפועל הנמלט, בהיותו סבור כי מדובר במחבל, שבשלב האחרון של הרדיפה עמד לאיים באורח ממשי על חייו, בעוצרו, בהסתובבו לעבר הנאשם, ובעשותו בידו תנועה שהתפרשה אצל הנאשם כתנועה המכוונת לשלוף אקדח מהחלק האחורי של גופו.

אין מחלוקת כי על גופו של המנוח לא נמצא אקדח או אמצעי פוגעני אחר.

2. בהיות המאשימה סבורה כי בנסיבות המקרה כולן, אף אם אלה תיקבענה על יסוד גירסת הנאשם, לא היה כדי לבסס פתיחה באש לעבר המנוח בכוונה לפגוע בו, ומתוך רצון לחזק מדיניות שתכליתה לצמצם למינימום הכרחי את השימוש באש חיה בנסיבות "אזרחיות" במהותן, ולהגדיל את שיעור הסיכון שיטול עליו מפעיל נשק עד שבא הוא לפתוח באש ולקפד חייו של חשוד, הואשם הנאשם בעבירה של גרימת מוות ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין.

3. רשלנותו של הנאשם התבטאה, עפ"י הניטען בסעיף 10 בכתב האישום, באלה:

- א. ירי לעבר המנוח בנסיבות בהן לא היתה לכך הצדקה ובלא שנשקפה לו, או לאחר, כל סכנה.
- ב. פתיחה בנוהל עצירת חשוד אף שסבר כי מדובר בגנב (שלגביו מוסכם אף על הנאשם כי אין לפתוח בנוהל כזה).
- ג. ירי לעבר המנוח תוך חריגה מהוראות הפתיחה באש במידה ובאופן החורג מהסביר.
4. טענת הנאשם, בקצירת האומר, היא כי דימה בשלב מסויים של המפגש עם המנוח, בטעות, שהיא טעות סבירה בנסיבות, שהמנוח הוא מחבל, וכי משום כך, ומשום האיום המידי שחש ממנו לחייו ירה בו בשלב האחרון של הרדיפה אחריו, ובסיומו של נוהל עצירת חשוד. (פירוט הטענה יובא להלן בסעיף 28).
5. אין למעשה מחלוקת עובדתית של ממש בין גירסת המאשימה ובין גירסת הנאשם בדבר דרך התגלגלות האירוע מראשיתו ועד סופו הטראגי (למעט בענין אחד עליו אעמוד להלן), ואקבע לכן את המימצאים העובדתיים, להבדיל ממשמעותם המשפטית, על יסוד גירסת הנאשם, שמצאה ביטוייה מחוץ לכתלי בית המשפט (בדו"ח הובלה והצבעה (ת/1) ובשתי הודעותיו במשטרה (ת/2 ו- ת/3)), ובעדותו בפני, ככל שהיא מתיישבת עם דבריו באוזני חוקרי המשטרה. מקום שהדברים אינם מתיישבים - אעדיף את גירסתו הראשונית של הנאשם בפני חוקריו.
6. הנאשם, יליד 1978, תושב במושב פצאל שבבקעת הירדן, שימש לעת האירוע סייר שדות של היישוב, עליו הוטל להבטיח את בטחונם האישי של החקלאים ושל רכושם החקלאי, לרבות תוצרתם. הנאשם שירת בעבר ביחידה צבאית מובחרת והוא לוחם מקצועי עתיר נסיון הבקי במירדפים, בהפעלת נשק ובהוראות הפתיחה באש.
7. המנוח נימנה, כנראה, על פועלים שעשו דרכם, באוטובוס, ממקום עבודתם ביישוב בית הערבה צפונה לעבר תיאסיר, ושמשום הבדיקות שנערכו במחסום הצבאי המוצב דרך קבע בצומת פצאל, ומשום מספרם הרב של הממתינים, אולצו להמתין, יחד עם רבים אחרים, באזור המחסום, עד שיגיע תורו של האוטובוס בו נסעו לנוע למחסום. בשל החום (וחסרונו של מזגן באוטובוס בו נסעו), כמו גם בשל הרצון להתפלל ולעשות את צרכיהם, ירדו חלק מהפועלים מכלי הרכב, והתיישבו, או הסתובבו בקירבת מקום.
8. התקופה בה התרחש האירוע היתה רוויה באירועי פח"ע רבים על כל סוגיהם, לרבות פגיעה בחיים, וגם אם חלקם המכריע התרחש, כדברי סמח"ט הבקעה בפני, צפונית לצומת פצאל, עדיין היו כאלה שהתרחשו בגיזרה הדרומית, ומכל מקום אין ספק כי האירועים הללו, יהא מקום התרחשותם אשר יהא, העלו את רמת המתח בו היו שרויים תושבי האזור, ובהם הנאשם בכלל, וכנושא תפקיד בטחוני, בפרט.
9. בתום תדריך שקיבל ביום האירוע בביתו של רבש"צ היישוב, עד ההגנה מר גיל מימון, (ושכלל התייחסותו של הרבש"צ למקרה של תפיסת אקדח שקרה באותו יום, אך מבלי לפרט את טיבו - פח"ע או פלילי), יצא הנאשם, על ריכבו (מסוג סנדר כפול-קבינה הנושא סימנים של רכב בטחון, כגון: מערכת כריזה, אורות גג מהבהבים וקבועים, וכיתוב "בטחון פצאל") כדי לתפוס את מקומו על תלולית

ייעודית לצד כביש הבקעה, המאפשרת תצפית טובה על השטחים החקלאיים שבפיקוחו.

10. בדרכו, מצפון לדרום, ולאחר שחלף על פני עשרות כלי הרכב והאזרחים שהמתונו בסביבת המחסום, הבחין הנאשם בשני אנשים שנמצאו באחת החממות שממזרח לכביש הבקעה.

הנאשם היפנה את ריכוזו לעבר דרך עפר המובילה אל בין החממות וניסה לאתר את השניים תוך שהשתמש במערכת הכריזה, וקרא להם, בערבית ובעברית, לעצור ולהיחשף לעיניו.

11. מאמציו של הנאשם לא נשאו פרי, והוא סב על עקבותיו וחזר לכביש הבקעה.

בהגיעו, הוא ניגש לקבוצת פועלים שישבו על הקרקע בסביבה, ושאל מספר פעמים אם יש מישהו בתוך החלקות.

לדברי הנאשם לא השיבוהו הפועלים דבר, והוא שב, על ריכוזו, לאזור החממות כדי להמשיך בחיפושיו אחר השניים.

12. כאן המקום לציין כי אחי המנוח ופועל נוסף מקבוצת הפועלים העידו בפני מטעם התביעה כי השיבו לנאשם כי מישהו נכנס לחממה.

13. אניח לצורך ענינו כגירסת הנאשם, דהיינו: שהפועלים לא השיבוהו דבר. זאת משום שכל אחד מעדי התביעה הללו העידו, כל אחד, על עובדה, אחרת אמנם, שאין מחלוקת כי לא התרחשה.

האחד העיד כי ראה את המנוח ואת הנאשם בתוך החממה, בעוד העד האחר העיד כי ראה את הנאשם יורה מתוך ריכוזו תוך כדי נסיעה. לשתי עובדות אלה אין שחר.

14. לקביעה כי הנאשם שב לחפש אחר השניים מבלי שהוזן במידע כלשהו לגביהם ע"י הפועלים אליהם פנה, משמעות רבה. ואבאר.

15. לטענת הנאשם הוא סבר בשלב זה ולפני פגישתו עם הפועלים כי השניים אינם ברי רשות בשטח אלא גנבים.

את זאת הניח על שום שמדובר היה בחלקה נטושה, על שום שבשעה זו של היום (17:00) אין איש כמוהם אמור להימצא כדין בשטח, ועל שום שנכנסו אל תוך שטח מגודר (בין שעשו זאת ע"י חציית גדר תלתלית שנפרשה במקום ובין שעשו זאת על דרך של כניסה על שביל העפר העובר בין הגדרות ואינו חסום על ידן).

לפיכך, כך הנאשם, משלא נענה על ידי הפועלים, השתנה טיבו של החשד שקינן בו עד כה, והפך להיות חשד לפיו יכול ומדובר במי שאינם גנבים בלבד.

תובנה זאת ליוותה את הנאשם בשובו לתור אחר השניים.

16. נדמה לי, כי הנאשם לא נתן דעתו, כפי שאדם מן היישוב היה נתן, לכך ששתיקתם של הפועלים הותירה אותו שרוי באותו ספק שהניעהו מלכתחילה לפנות אליהם בכוונה לברר את השתייכותם של מי שנמצאים בחממות, ואינה

מובילה כלל, או בהכרח, לביסוסה הממשי של ההנחה על פיה פעל בהמשך.

אפשר אמנם ששתיקה זו יכול ותלמד על כוונת הפועלים להסתיר מפני השואל (שהכל בסביבה הקרובה ידעו שהוא נושא תפקיד) את השתייכותם של הנמצאים בחממה, אך עדיין אין בה, חרף גירסתו של הנאשם כי על פי נסיונו אם מדובר היה בגנבים בלבד היו הפועלים משתפים עימו פעולה ומשיבים לשאלתו, כדי לבסס באורח סביר הנחת עבודה שמדובר בשניים שהם הרבה יותר מגנבים.

17. בכך טמונה, לדעתי ראשית התרשלותו של הנאשם. שהרי מכאן ואילך הודרכה ונדרכה התנהגותו על יסוד החשד, כי מדובר במי שאינם גנבים, ושלגביהם ניתן יהיה, אם יתעורר הצורך, לפתוח בנוהל מעצר חשוד, הכולל דריכת הנשק וירי באוויר, והעלול להסתיים בירי מטחי (כלשון הנאשם) המקפד חיים.

18. כאמור, שב הנאשם, על ריכבו, אל שטח החממות כדי למצוא את השניים.

הפעם העמיק הנאשם את כניסתו לשטח לכיוון מזרח, כדי ל"חתוך" את ציר התקדמותם האפשרי מזרחה.

19. תוך כדי נסיעה, ובהיותו משתמש הן במערכת הכריזה של הרכב כדי לקרוא לשניים לעצור ולהיחשף, והן ביבבת הצופר, הבחין הנאשם, בפינתה הצפון מזרחית של אחת החלקות (שהיתה נטושה), במנוח שהסתתר בין שיחים גבוהים.

20. הנאשם קרא לו לצאת, אך זה החל בריצה לכיוון כללי מערב (שהוא הכיוון הכללי של מקום הימצא המחסום).

21. המנוח רץ מצד אל צד בתוך החממה (שיריעות הצד שלה היו מופשלות כלפי מעלה) ונראה מבוהל מאוד. ("נראה באטרף" כלשון הנאשם בת/1).

הנאשם, שעל פי נסיונו למד כי גנב שנקרא לעצור יעשה כן ולא יימלט, דימה עתה כי אין מדובר עוד בגנבים, אלא במחבלים.

22. לפיכך, ירד הנאשם מריכבו, דרך את נשקו (רובה M-16) ארוך, ופתח ברדיפה אחר המנוח, כשהוא עצמו רץ על שביל עפר המקביל לחממה, בעוד המנוח רץ לפניו, ובאלכסון לימין בכיוון הריצה, במרחק של בין 30 מ' ובין 50 מ'.

23. הנאשם המשיך לצעוק למנוח שיעצור, ובמסגרת הוראות נוהל עצירת חשוד, כיוון את נשקו כלפי מעלה וירה כמחצית הקליעים שבמחסניתו.

24. בשלב מסויים, ובהיותם עומדים במקביל זה לזה, ומרוחקים זה מזה ב-15-10 מטרים, עצר לפתע המנוח. הנאשם עצר אף הוא. המנוח הסתובב לעבר הנאשם, והיפנה את ידו אל אחורי גופו בתנועה שפורשה ע"י הנאשם ככזו שנועדה לשלוף אקדח מהמותן (נא לראות התנועה כפי ששוחזרה ע"י הנאשם בתמונה מס' 26 בת/6). בשלב זה הבחין הנאשם כי המנוח לבש מכנסיים מנומרים. (נא לראות מרכז העמוד השלישי של ת/1).

25. הנאשם, בהיותו, לדעתו, בשלב האחרון של נוהל מעצר חשוד (ת/2, שורה 50) איזן את נשקו וירה לעבר פלג גופו התחתון של המנוח כדי לנטרלו (כלשון הנאשם

בעמ' 3 שורה 51 של ת/2) פגע בו, גרם לנפילתו, ולמותו.

26. לשמע היריות הגיע למקום השוטר יעקב בן עקיבא, לו אמר הנאשם כי "הוריד" מחבל.

מעט מאוחר יותר הגיע למקום גם סמח"ט הבקעה, ולובשי מדים אחרים.

27. א. בשולי המימצאים העובדתיים מבקש אני להעיר כי בהמשך לאמור לעיל בסיפא של

סעיף 5 לא קיבלתי את דברי הנאשם בפני לפיהם הבחין במכנסיו המנומרים של הנאשם כבר במהלך הריצה, ובשעה שהמנוח עבר משטח צמחיה סבוכה לשטח צמחיה דלילה יותר (עמ' 40 שורה 17 וגם עמ' 44 שורה 17).

תיאור זה אינו מתיישב עם דבריו ב-ת/1, עמ' 3.

ב. עוד לא קיבלתי את דבריו של הנאשם בפני כאילו לעת הושטת היד לאחורי הגוף, התכופף המנוח (ע"י כיפוף בירכיו) והנמיך את צלליתו (כלשון הנאשם בעמ' 16, שורה

11), דבר שחזיק עוד יותר את חשדו של הנאשם כי מדובר במחבל.

תיאור זה של התכופפות אינו מתיישב עם דבריו של הנאשם לא בדו"ח ההובלה

וההצבעה, לא עם תמונת השיחזור מס' 26, ולא עם דבריו בהודעותיו במשטרה.

28. טענת הנאשם היא, כאמור, כי משום הנסיבות שפורטו לעיל ושיתומצתו להלן, ומשום שחש כי חייו או חיי אחרים (חיילי המחסום, למשל) תלויים לו ולהם מנגד, עומדת לו טענת ההגנה בדבר טעות במצב דברים, וכי אדם מן היישוב היה נוהג בנסיבות המקרה כנאשם, ופותח באש לעבר המנוח כדי לפגוע:

א. המנעותם של הפועלים מלהשיב לשאלתו אם מישהו נמצא בחממות.

ב. בריחתו של המנוח מפני הנאשם, וצורתה, אף שנדרש על ידו אין ספור פעמים לעצור

(בשפה הערבית) הן במערכת הכריזה של הרכב והן בקולו (במהלך הרדיפה), ואף

שקולות דריכת הנשק והירי ודאי הגיעו לאזניו.

ג. מסלול בריחתו של המנוח בכיוון כללי המוביל גם למקומו של המחסום הצבאי.

ד. היותו של המנוח לבוש במכנסיים מנומרים.

ה. עצירתו הפתאומית של המנוח במהלך ריצתו, הסתובבותו לעבר הנאשם שרדף

אחריו, והושטת היד אל חלקו האחורי של גופו.

1. טיבם של אותם ימים מבחינת פח"ע, והשפעתה על רמת המתח בה פעלו הנוטלים חלק באבטחת האוכלוסיה ורכושה, וממילא על טיב החלטותיהם בנסיבות אלה.

29. חוששני, כי אין בידי לקבל את עמדת הנאשם לא משום עצמה, ולא משום מדיניות משפטית רצויה.

30. יש זכור, כי חרף אופי הימים עדיין מדובר בפעולתו של אזרח נושא נשק כדין כלפי אוכלוסיה אזרחית ובסביבה אזרחית לחלוטין. אזור המחסום היה עמוס, לדברי הנאשם, בעשרות כלי רכב, וממילא, כך יש להניח, במספר רב של אזרחים שהמתינו לתורם לעבור במחסום. מטיבעה של המתנה שכזאת הוא שהממתינים מסתובבים בשטח, משוחחים זה עם זה, ואף פורשים קמעה מהציבור ומהכביש הראשי כדי להפריש פרש, (ואולי אף בתוך שטח מגודר אך שיש אליו כניסה שאינה חסומה).

באווירה זו לכשעצמה אין דבר מאיים.

31. בהחלט ייתכן כי על אוכלוסיית הממתינים יימנה מחבל העושה דרכו לביצוע מזימת זדון ורצח, ברם כדי להגיע למסקנה כי אלמוני הוא אמנם מחבל שדמו בראשו ושיש לקפד את חייו, ולא אדם תמים העושה דרכו לביתו, מצפה החברה כי בידי מפעיל הנשק תימצאנה נסיבות שמידת ודאותן לגבי זהות העתיד להיפרות, ואולי לקפח את חייו, עולה על אלה שמכוחה פעל הנאשם.

32. אני ער לכך כי זירה אזרחית בישראל יכולה, לצער הכל, להפוך תוך שניות לזירה של שדה קרב שפצועים וחללים מוטלים בה, וכי על המופקדים על בטחונם של תושבי המדינה מוטל לעתים נטל כבד מנשוא בשעה שהם נדרשים, תוך שניות, לזהות את החורש מזימות אופל ולהבדילו מתם וישר.

זוהי משימה קשה בכלל, ובהיותה חלק משיגרת חייו של העושה בה, בפרט.

ועדיין, ומשום עוצמת התוצאה של זיהוי בלתי מספיק (גרימת מותו של אדם תמים) כך אמורה להיות עוצמתן של הנסיבות המבססות את החשד כי האדם המדובר מהווה סכנה מידית וממשית לחיים.

33. שאלתי עצמי, מדוע סבור היה הנאשם כי בשלב בו החליט לפתוח בנוהל מעצר חשוד אמנם בשלו התנאים לכך, וכי בידי מירב הנתונים, או מספיק נתונים, כדי להאיץ תהליך שתוצאתו יכול שתהא בלתי הפיכה. מה היה בהתנהגותו של המנוח עד כאן (לרבות דרך ריצתו "באטרף" בתוך החממה) כדי להביא את הנאשם לדרוך את נשקו ולפתוח בירי לאוויר? האמנם היה האדם הסביר מגבש כבר עתה חשד כי מדובר ביותר ממי שעשה צרכיו, או בגנב?

מדוע לא יכול היה להמשיך בנסיעה בריכבו אחר המנוח הרץ ולברר לעצמו תוך כדי כך להיכן ירוץ, עד היכן ירוץ, מתי יכלו כוחותיו, וכיצד"ב שאלות שיכולות היו לבוא על פתרון במהלך זמן הריצה מבלי שהנאשם יפתח עדיין בנוהל מעצר חשוד.

שאלה זו מתחדדת עוד יותר לפי שיש לזכור, כי נוכח שתיקת הפועלים במפגשם עם הנאשם, עדיין לא יכול היה הנאשם, כאדם הסביר, לשלול האפשרות שהמנוח הוא אמנם

חלק מקבוצת הפועלים שהרחיק עצמו מעימם משום צינעת הפרט למשל, ומידת הסתברותה היתה, לכן, כמידת הסתברותה של כל הנחה אחרת, ולפי שבידי הנאשם לא היה כל מידע מכל סוג שהוא או התרעה כלשהי בדבר מאן דהוא הנמצא "בדרכו לבצע פשע שיש בו כדי לפגוע בבטחון האזור - ובפשע טמונה סכנה של ממש לחיי אדם או לשלימות גופו" (הציטוט מובא מתוך הגדרת חשוד בהוראות הפתיחה באש - ת/4).

לשון אחרת, בשובו לחפש אחר המנוח וחברו לאחר הפגישה עם הפועלים, לא יכול היה הנאשם להניח, כאדם מן היישוב, כי מדובר במי שהם יותר מגנבים (אם בכלל), וכי סברתו קודם הפגישה לגבי זהותם (גנבים) היתה מוטעית.

נדמה לי, לכן, כי הנאשם הקדים מדי בפתיחתו של נוהל מעצר חשד, ובכך התרשל.

34. סבורני בהתחשב בכל הנסיבות שלעיל, ובהן אף זו לפיה בשום שלב במהלך רדיפתו אחר המנוח לא ראה הנאשם נשק על בגדיו של המנוח(או בליטה בבגדיו המצביעה על הימצאותו של נשק, אם רצה להניח כי הוא מוסתר מתחתם), היה אדם מן היישוב, שפתח כבר בנוהל עצירת חשוד, ממתין הרף שניה לפני הירי הקטלני כדי לברר לעצמו אם אמנם כוונה תנועת היד לשליפת נשק.

נדמה לי שהסיכון הכרוך בהמתנה חטופה זו, הוא סיכון שהחברה מצפה ממפעילי נשק כי יטלו על עצמם, ובלבד שלא יהפכו למהירי ירי, שמתוצאותיו אין עוד חזרה.

35. סיכומו של דבר, סבורני כי על פי גירסתו שלו לחוקריו, מיהר הנאשם להעביר עצמו ממצב של מטפל באזרחים (גם אם הם גנבים) למצב של לוחם במחבלים, מבלי שיהיו בידו, כאדם מן היישוב, נתונים משכנעים למעבר כזה.

כתוצאה מכך פתח הנאשם מהר מדי, שלא לצורך לעת ההיא, ובאורח רשלני בנוהל מעצר חשוד, אותו סיים מהר מדי ובאורח רשלני, בירי קטלני, כמפורט לעיל.

36. אני מרשיע את הנאשם בעבירה שיוחסה לו.

37. ברצוני להדגיש כי בדרכי לתוצאה אליה הגעתי, הזהרתי עצמי, בכל שלב לאורך כל הדרך, שלא להיכשל בהצגת שאלות ובגזירת מסקנות שהן פרי של חכמה שלאחר מעשה.

בחנתי את דבריו במשקפיו של האדם מן היישוב שנקלע לאותן שניות לא רבות שחלפו מאז הבחין הנאשם במנוח מסתתר בין השיחים ועד שירה לעברו.

ניתנה היום 3.3.08 במעמד הנאשם, סניגורו, עורכי הדין חזן וגלר, וב"כ המאשימה _____.